

Sprawozdanie

komisyi funduszowej w przedmiocie funduszków indemnizacyjnych.

Wysoki Sejmie!

Na 23. posiedzeniu Sejmu krajowego, pan komisarz rządowy wyraziwszy ze strony c. k. Rządu oświadczenie chęci oddania funduszków indemnizacyjnych w zarząd kraju, znajdował trudności praktycznego i rychłego przeprowadzenia tej sprawy, jeżeliby wniosek co do ustalenia dotacyi funduszków indemnizacyjnych ze Skarbu Państwa miał dopiero od c. k. Rządu wychodzić i Wysokiemu Sejmowi na najbliższej sesyi być przedstawionym. W tym względzie objawił p. komisarz rządowy zdanie, aby nie czekając wniosku c. k. Rządu, Wysoki Sejm uchwalił co do załatwienia sprawy o stałą dotację funduszków indemnizacyjnych ze Skarbu Państwa jasny i określony wniosek, tak, aby już teraz Rząd krajowy był w możności ten wniosek c. k. Ministerstwu do załatwienia przedstawić.

Ponieważ wszystkie akta rządowe, jakie tylko dotychczas Wydziałowi krajowemu udzielane były, świadczą, iż c. k. Rząd nie przychylił się do uznania tych obowiązków, jakie z ustaw co do zniesienia powinności urbaryalnych, jako też z ustaw normujących przeprowadzenie spraw indemnizacyjnych na Skarb Państwa spadają. Komisya dopiero w oświadczeniu p. komisarza rządowego mogła się dopatrzyć zmiany zapatrywania się c. k. Rządu na tę sprawę i nabyć przekonania o życzliwych zamiarach c. k. Rządu i o Jego chęci stanowczego załatwienia od tyłu lat w niepewności zostającej sprawy, dla tego też dopiero po oświadczeniu pana c. k. komisarza rządowego, postanowiła komisya zrobić stanowczy wniosek co do sposobu, w jakim by ta kwestya mogła być ostatecznie załatwioną. W tej mierze wychodząc z jednej strony z zasady, iż krajowi przysługuje prawo żądania, aby wszystkie na gruntach rustykalnych ciężące urbaryalne obowiązki na mocy patentu z dnia 17. Kwietnia 1848. były wypłacone ze Skarbu Państwa i kraj do tych ciężarów tylko o tyle się przyczyniał, o ile na nim w ogóle ciąży obowiązek przykładania się do wszystkich zobowiązań Państwa, z drugiej strony nie mogąc zapoznawać ogólnej w zarządzie Państwa przyjętej zasady równego zobowiązania wszystkich krajów w skład Państwa wchodzących, komisya starała się znaleźć w zespoleniu tych dwóch podstaw, środek do rozwiązania kwestyi.

Gdy na mocy patentu z dnia 4. Marca 1849. we wszystkich innych krajach koronnych fundusz krajowy ponosi tylko w połowie tę sumę, która jako wynagrodzenie za zniesione powinności urbaryalne do wypłacenia przypada, wnosi komisya, aby i w Galicyi kraj podobnie przyjął na siebie zobowiązanie opłacania jednej połowy z powyższego tytułu do wypłacenia przypadającej sumy.

Co się zaś tycze drugiej połowy tejże sumy, gdy na mocy patentu z dnia 17. Kwietnia 1848. Skarb Państwa przyjął na siebie obowiązek opłacenia wszystkich na gruntach rustykalnych ciężących powinności, wnosi komisya, aby ta druga połowa przypadająca do wypłacenia ze Skarbu Państwa i aby Skarb tę sumę zawsze do funduszu krajowego w dwóch półrocznych antycypacyjnych ratach składał do kasy krajowej. ---

Gdy przez uwolnienie od obowiązków opłacania całego wynagrodzenia za wszystkie na gruntach rustykalnych ciężące powinności znaczna wypada korzyść dla Skarbu Państwa — komisya tuszy sobie, iż c. k. Rząd do tego wniosku chętnie przychylić się raczy.

Gdyby jednakowoż inne w tej mierze było zapatrywanie się c. k. Rządu, w tym wypadku komisya nie mogłaby doradzać odebrania funduszków indemnizacyjnych w zarząd kraju.

Gdy nadto komisya uważała za stosowne, aby już naprzód z uwagi na przyjętą zasadę ponoszenia obowiązku wynagrodzenia za zniesione powinności urbaryalne w połowie przez fundusz krajowy, a w połowie przez Skarb Państwa oznaczyć stałą cyfrę tej sumy, jakaby Skarb Państwa corocznie miał zasilać fundusze indemnizacyjne i oznaczenie tej cyfry nie zostawiać corocznej likwidacyi, zamierzała komisya wziąć najprzód za podstawę do oznaczenia tej cyfry plany amortyzacyjne, postanowione dla okręgu administracyjnego lwowskiego reskryptem ministeryalnym z dnia 22. Października 1857. a dla okręgu administracyjnego krakowskiego reskryptem ministeryalnym z dnia 29. Grudnia 1857.

Z uwagi wszelako, iż sumy temi planami objęte nie były wynikiłością rzeczywistej ówczesnej potrzeby, ale tylko wyprowadzone zostały z prawdopodobnego przypuszczenia, że one z czasem równać się będą rzeczywistej potrzeby, przeto uważała komisya za stosowne, zażądać wykazów faktycznego stanu długu indemnizacyjnego.

Otrzymane dopiero dnia 10. Lutego b. r. wykazy porównane z planami amortyzacyjnymi, przekonały komisję, że sumy objęte planami amortyzacyjnymi nie zgadzają się z sumami faktycznie zlikwidowanymi.

I tak w Lwowskim okręgu administracyjnym suma indemnizacyjna w planie amortyzacyjnym zawarta wynosi 58,674.000 złr., suma zaś indemnizacyjna faktycznie zlikwidowana 64,556.653 złr.; gdy z tego wszelako została spłacona gotówką suma 6,630.719 złr., pozostaje do amortyzacyi suma 57,925.934 złr., która jest mniejszą od sumy w planie amortyzacyjnym umieszczonej o kwotę 748.066 złr. w. a.

W Krakowskim okręgu administracyjnym suma indemnizacyjna w planie amortyzacyjnym zawarta wynosi: 33,669.000 złr. suma zaś indemnizacyjna faktycznie zlikwidowana 37,769.047 złr. 12 kr. — potrąciwszy z tej sumy spłaconą w gotówce sumę: 4,376.688 złr. 52 kr., pozostaje do amortyzacyi suma 33,392 358 złr. 20 kr., która od sumy w planie amortyzacyjnym umieszczonej jest mniejszą o kwotę 276.641 złr. 40 kr.

Oprócz tego mając i to na uwadze, że likwidacya pojedynczych pretensyj do funduszu indemnizacyjnego w całym kraju ukończoną nie jest, gdy zatem kapitał indemnizacyjny w miarę ukończonych pojedynczych likwidacyj ciągle przyrasta, niepodobieństwem było oznaczyć już dzisiaj ten kapitał cyfrą, zatem komisya wysokiemu Sejmowi doradzać nie może w układzie ze Skarbem Państwa przyjmować jaką stałą cyfrę — owszém komisya przyszła ostatecznie do przekonania, iż część, w jakiej Skarb Państwa powinien się przyczyniać do funduszków indemnizacyjnych, może być tylko oznaczoną wyrzeczeniem tego stosunku w zasadzie ale nie oznaczeniem liczbowém.

Z wyrzeczonych powodów przedstawia komisya do przyjęcia Wysokiej Izbie następujący wniosek, do którego dołącza także ten wniosek, który w pierwszym sprawozdaniu komisji pod l. 3. jest zawarty.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Gdy patentem z dnia 17. Kwietnia 1848. wszystkie na gruntach rustykalnych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi ciężące powinności urbaryalne zniesione zostały, za wynagrodzeniem ze Skarbu Państwa zatém późniejsza ustawa z dnia 7. Września 1848. orzekająca, że to wynagrodzenie nastąpić powinno ze środków krajowych, do kraju naszego zastosowaną być nie może, bo sprawa wynagrodzenia była w naszym kraju już załatwiona, zanim ustawa z dnia 7. Września 1848. wyszła, tak, iż ta ustawa nie zastała już w naszym kraju przedmiotu, do którego mogłaby być zastosowaną, ale zastała krajowy fundusz indemnizacyjny już uposażony ze Skarbu Państwa; gdy nakoniec patent z 15. Sierpnia 1849. patentu z dnia 17. Kwietnia 1848. co do obowiązku Skarbu Państwa w tej mierze wcale nie zniósł, a tém samem zatwierdził, przeto:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wyrzeka przekonanie, że nietylko to co Skarb Państwa na powyższe wynagrodzenie opłacał, z prawnego obowiązku to czynił, zatem żadnego zwrotu z tego tytułu od kraju żądać nie może, ale nadto, że te wszystkie sumy, które kraj z tego samego tytułu do funduszków indemnizacyjnych wnosil, w znaczniejszej części prawnie się nie należą i krajowi zwrócone być powinny.

Zważywszy wszelako, że i inne kraje Monarchii opłacają jako kraje trzecią część wynagrodzenia za zniesione powinności urbaryalne, zważywszy, że oblikwidacya wspólnych pretensyj i praw, jaką Izba posłów Rady Państwa na sesyi r. 1863. wskazała, trwaćby musiała lata; — zważywszy, że słuszne i rychłe załatwienie tej sprawy spoczywa tak w interesie wysokiego Rządu jako też i kraju, a przy różności zapatrywania się Wysokiego Rządu i kraju na obopólne prawa, sprawa ta tylko w drodze ugody da się ostatecznie ku zadowoleniu obu stron załatwić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem upoważnia Wydział krajowy do odebrania w zarząd Reprezentacyi krajowej funduszków indemnizacyjnych galicyjskich i Wielkiego Księstwa Krakowskiego pod następującemi warunkami:

1) Jeżeli Skarb Państwa zobowiąże się do opłaty połowy każdorocznej potrzeby w kapitale, rentach, procentach i kosztach zarządu w ten sposób, iż tę połowę w równych półrocznych ratach z góry do kasy Wydziału krajowego aż do zupełnego umorzenia długu indemnizacyjnego z prowizjami uiszczać będzie.

2) Jeżeli Skarb Państwa zrzeknie się wszelkich pretensyj do zwrotu wszystkich subwencyi nieoprocentowanych i oprocentowanych z prowizyą, jakie opłacał aż do odebrania zarządu funduszków indemnizacyjnych w zarząd Reprezentacyi krajowej, tudzież jeżeli Skarb Państwa przyjmie na siebie obowiązek spłacenia przypadłych do wypłaty po dzień oddania tego zarządu obligacyi i kuponów.

3) Jeżeli Skarb Państwa przyjmie na siebie obowiązek zasilania kasy funduszków indemnizacyjnych zaliczkami zwrotnemi na ten wypadek, jeżeliby przez niedobór w dodatkach do podatków kasa funduszków indemnizacyjnych znalazła się w niemożności uiszczania przypadających wypłat.

4) Jeżeli oddanie zarządu funduszków indemnizacyjnych galicyjskich i Wielkiego Księstwa Krakowskiego w zarząd Reprezentacji krajowej nastąpi tylko z takimi ograniczeniami, jakie gwarancya ogólna Państwa za obligacye indemnizacyjne i kupony, tudzież udział Skarbu Państwa przez ową roczną dotacyę koniecznie za sobą pociąga, wszelkie inne ograniczenia zaś opuszczone zostaną.

Jeżeli wysoki Rząd przyjmie powyższe warunki, Wydział krajowy zrzeknie się imieniem kraju wszelkich pretensyj, które przysługują krajowi w moc wyrażonych na wstępie ustaw do zwrotu sum przez kraj do funduszków indemnizacyjnych galicyjskich opłaconych.

Dając to upoważnienie Wydziałowi krajowemu, Sejm oświadcza, iż to upoważnienie i częściowe zrzeczenie się praw tylko na ten wypadek ważnem jest, jeżeliby wysoki Rząd do powyższych warunków się skłonił, w przeciwnym razie wstrzyma się Wydział krajowy od odebrania tych funduszków.

W każdym wypadku zda Wydział krajowy sprawę Sejmowi krajowemu na najbliższej kadencji.

II. Wysoki Sejm raczy objawić życzenie, aby tak we Lwowie jak w Krakowie dla obrony funduszu indemnizacyjnego zasiadał zastępca tego funduszu przez Wydział krajowy mianowany w tym charakterze i z tym zakresem działania, jaki dotąd przy tych komisjach przysłuża zastępcy Skarbu Państwa.

Przewodniczący :
Henryk Wodzicki.

Sprawozdawca :
Stanisław Starowiejski.